

ELŐSZÓ

Olyan könyvet tart kezében az olvasó, mely az első barangolás szeretne lenni a garabonciásnak szentelt, magyar és horvát írások között. Szándékunk valójában az volt, hogy az alkotó fantázia folyamatát azonosítsuk és elemezzük, melynek során a mítosz – mely fogalmat legtágabb és általános értelmében használjuk – irodalmi témává válik, s nemritkán nagyszerű műveket ihlet. Meglepődve állapítottuk meg, hogy e művek szinte aránytalanul megszorodtak kutatói munkánk során. Bevalljuk, nem gondoltuk, hogy egy ennyire elterjedt mítosszal állunk szemben, s amely ennyire heterogén figyelemben részesült. Talán osztoznak majd érzéseinkben, hiszen ez lenne kötetünk egyik célja.

E varázslatos, kalandos és kockázatos utazás, bár néhány fontos célkitűzést érintett, s nem elhanyagolható eredményekhez vezetett, semmiképpen sem tekinthető befejezettnek. A kötet különböző fejezetei – kutatási útvonalunk állomásai – az elemzett művek keletkezésének időrendi sorrendjében kerülnek az olvasó elé, nem pedig a tanulmányok születésének vagy kiadásának kronológiája szerint. A garabonciásnak szeretnénk kedvében járni ily módon, vagy legalább azt reméljük, hogy nem hívjuk ki haragját magunk ellen: különben nem is tudhatjuk, hogy örül-e vagy pedig fenyegetőnek érzi azon próbálkozásunkat, hogy közelebről megismerjük természetét.

Az időrendiség ennek ellenére nem mindig pontos, hisz a kötet fejezetei különböző időpontokban keletkeztek és érezhető rajtuk kutatásunk *work in progress* jellege. Ez a kutatás – amint már említettük – folyamata során kezdett el bővülni, s eleinte még nem rendelkezünk teljes adatokkal a garabonciás irodalmi jelenlétéről a különböző korszakokban, a különböző írók műveiben, a különböző kultúrákban. Ez a kutatás pedig folytatásra, bővítésre, elmélyítésre vár. Be kellene lépünk például Krúdy Gyula *Álmoskönyvének* (1920) medreibe, hogy megérthessük elbűvölő sugallatait, hogy kiemeljük az állandó változásban levő utalásokat; érdekes lesz megvizsgálni a mítosz – talán meglepő – továbbfejlődését Tomislav Prpić *Grabancijašova smrt* (1921, *A grabancijaš halála*) című alkotásában; szükség lesz a mítosz más művészeti ágakra való átterjedésének, például Božidar Sirola *Grabancijaš Djak* című, 1935-ös zeneműve hatásának vizsgálatára; meg kell figyelniük, hogyan érzékeli Fodor András (1973, *A Garabonciás, Kortárs*) a kedélyes és zseniális szellem jelenlétét, amely a valóság változó világában bolyong, és a maga módján körvonalazza a nyugtalan lélek és a feldúlt természet határtalan tájait; kutatásra várnak azok a mély poétikai motivációk, melyek Csepeli Szabó Bélát arra készítették, hogy mitikus és hóbortos figuránknak szentelje *Kusza tájak garabonciása* című költeményét, melyet az *Emberként élni. Válogatott versek* című kötetben olvashatunk (Budapest 1984), hogy felfedez-

hessük a darab esetleges kapcsolatát a szerző lírai munkásságának egészével; megvizsgálhatjuk a képzeleti és valós folyam-medence történelmi-földrajzi szétágazását Kabdebó Tamás *Danubius Danubia. Folyamregényében* (Budapest 1998), főleg a *Forrásban*, mely a *Folyamregény* utolsó szakasza, hogy megpróbáljuk megérteni az „alteregó” szerepét és garabonciásunk szembeötlő másságát az alkotó képzelet e sajátos pontján. Ez utóbbiak pedig egyben konkrét kutatási tervek is, a már azonosított irodalmi művekhez kapcsolódva. Az sem kizárt azonban, hogy időközben más szövegekre is bukkanunk, melyek magyar–horvát virtuális könyvtárunk valamely zugában lappanganak. És így garabonciásunk – sorsához hűen – továbbléphet a homály és titokzatosság útján.

A szerzők

